

Herke Csongor: Laudáció Bárd Petra tiszteletére

A Vámbéry Rusztem II. fokozatú emlékérmét 2011-ben Bárd Petra kapta a Magyar Kriminológiai Társaságtól. Engem ért az a megtiszteltetés, hogy az emlékérem idei kitüntetettjéről szóljak. Ez számomra Bárd Petra tudományos munkásságának ismeretében nemcsak megtiszteltetés, hanem öröm is.

Bárd Petra 2006 szeptemberétől az Országos Kriminológiai Intézet Büntetőjog-tudományi Osztályának kutatója, 2010. január 1-jétől az osztály megbízott vezetője. 2000-ben az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán szerezte jogi diplomáját summa cum laude minősítéssel, majd 2001-ben a CEU Jogi tanszékén szerzett nemzetközi üzleti jogi LL.M., és 2008-ban összehasonlító alkotmányjogi SJD fokozatot, szintén summa cum laude minősítéssel. 1996-tól a Berlin-Budapest alkotmányjogi csereszeminárium szervezője. 1997/98-ban a berlini Humboldt Egyetemen tanult, majd 2004/2005-ben ide tért vissza kutatni. Az OKRI honlapján megtalálható önéletrajza szerint szakmailag a legmeghatározóbbnak a Sajó András kutatási asszisztenseként eltöltött öt évet tekinti (2001. és 2006. között). 2003-tól az EU Alapjogi Ügynökségének megalakulásáig az EU független alapjogi szakértői hálózatának munkáját segítette, a 2003-as, 2004-es, és 2005-ös emberi jogi nemzeti jelentések társszerzője. 2006 novemberétől a genetikai adatbankok jogi hátterét vizsgálja.

Bárd Petra 2004-től oktat különböző felsőoktatási intézményekben. A 2004/2005-ös tanévben roma hallgatókat tanít a Közép-európai Egyetem roma programjának keretén belül általános emberi jogok, Európa Tanács, az Európai Emberi Jogi Bíróság esetjoga, és EU jog alapjai témáiban. 2004-től EU jogot és európai üzleti jogot oktat az ESSCA (École Supérieure des Sciences Commerciales d'Angers) budapesti intézetében. 2005-től a CEU Jogi Tanszékén oktatja a Bevezetés a jogba c. kurzust. 2006-ban a Total Law bevezető kurzus oktatója, 2007-től a Total Law, valamint szintén 2007-től a CEU mediációs nyári egyetemének vendégelőadója. 2002-től a Magyarországi Európa Társaság, 2004-től a Magyar Politikatudományi Társaság tagja, 2003-tól a Magyarországi Európa Társaság alelnöke.

Bárd Petra írásaiban elsősorban az Európai Unió harmadik pillérével, az európai elfogatóparanccsal, az EU alapjogi védelmi rendszerével, a fogyatékkal élő személyek jogaival, a genetikai adatok védelmével és európai alkotmányozással foglalkozik.

Műveiben kiemelt szerepet kapnak az Európai Unió alapkérdései. Jacques Delors mondása („Az egységes piacba nem lehet beleszeretni”) alapján veti fel és elemzi rendkívül alaposan azt, hogy „bele lehet-e szeretni az Európai Alkotmányba” az „Európai alkotmányozás és az uniós polgárság” c. tanulmányában S noha – mint írja – „a döntéshozatali eljárás homályossága, az európai állampolgárok döntéshozatalban való csekély részvétele, a kis államok hátrányos megkülönböztetéstől való félelme, a tömeges kivándorlás veszélye” mind a nemleges választ támasztja alá, felsorakoztatja az Európai Alkotmány melletti érveket.

„A társadalompolitikai paradigma vesztesei” c. tanulmányában a díjazott igen nyíltan bírálja az értelmi fogyatékkal élő emberek vonatkozásában az antidiszkriminációs jogszabályokat, kiemelve azt a sajnálatos körülményt, hogy az „egyenlőségi jogszabályok nem érvényesülnek bizonyos típusú fogyatékkal élő személyek tekintetében”. Igen találóan fogalmazza meg ezzel kapcsolatosan (és ez később már művében is megjelenő gondolat), hogy a fogyatékosok eltérő igényei miatt „egy látszólag semleges szabályozás diszkriminációt valósíthat meg”. Többek között éppen Bárd Petra munkásságának is betudható, hogy hazánk új Alaptörvénye (a többszöri módosításon keresztül 1949-es Alkotmányunkkal ellentétben) a XV. cikk (5) bekezdésében – miután a (2) bekezdés kimondja a fogyatékoság alapján történő diszkrimináció tilalmát – *expressis verbis* rögzíti, hogy „Magyarország külön intézkedésekkel védi (...) a fogyatékkal élőket”.

Számos idegen nyelvű tanulmánya közül is ki kell emelni a német diszkriminációellenes törvénykezéssel foglalkozó cikkét, amely a német sajtóságok bemutatásán keresztül próbál általános következtetéseket levonni. Amint a tanulmány címéből is kiderül („The German Anti-Discrimination Legislation with a Special Focus on Disability”), Bárd Petra itt is elsősorban a fogyatékosok helyzetére helyezi a fő hangsúlyt, mint ahogyan számos más tanulmányában. Ezek közül még külön említést kell tenni a Fundamentumban megjelent, „A fogyatékkal élő személyek jogai az *acquis communautaire* tükrében” című cikket. Ez utóbbi az Európai Unió érdeklődés és a fogyatékkal élőkkel kapcsolatos fokozott figyelem együttes megjelenése. Mint több más, a témában megjelent művében, a szerző itt is a fogyatékkal élők problémájának két kezelési módozatára utal: a megelőzésre és gyógyításra építő orvosi modellre, valamint a kirekesztést, stigmatizációt, szegregációt elutasító és azon javítani kívánó társadalmi-társadalompolitikai paradigmára. S

mivel utóbbi elsősorban a fogyatékkal élők emberi jogaiért küzd, Bárd Petra szerint ez áll inkább összhangban az Európai Unió szabályozásával (míg az orvosi modell inkább jóléti és szociális jogalkotást követel). Lényegében mindegyik, a fogyatékkal élőkkel kapcsolatos jogokat vizsgáló cikkében arra a következtetésre jut, hogy hiába lenne szükséges a fogyatékoság önálló és egységes értelmezése, az Európai Bíróság fogalom-meghatározása nem segít, mert a tagállami hatóságok elbírálásán múlik, hogy az adott személy fogyatékosnak tekinthető-e vagy sem (és csak előbbi esetben lehet vele kapcsolatosan alkalmazni az EU-s jogszabályokat).

A humánus, az emberekbe vetett hit tükröződik Bárd Petrának a helyreállító igazságszolgáltatással összefüggésben kifejtett nézeteiben is. Ahogyan „A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I.” c. kötetben a helyreállító igazságszolgáltatásról írt fejezetben írja: a helyreállító igazságszolgáltatás „feltételezi (...) az emberi természet megváltoztathatóságában vetett hitet, és (...) a közösségi konfliktuskezelési mechanizmusok iránti bizalmat, amely visszatükröződhet, amikor az egyének visszanyerik a büntető igazságszolgáltatásba vetett bizalmat”. A sértett és a sokszor részben önhibáján kívül bűnelkövetővé váló terhelt érdekeit messzemenően figyelembe vevő resztoratív igazságszolgáltatással kapcsolatosan a szerző élesen megfogalmazza ellenérzéseit a hagyományos (megtorló) büntető igazságszolgáltatással szemben, és már akkor felvetette a szemléletváltozás szükségességét, amikor még kevésbé volt divatos a sértett jogainak előtérbe helyezése, és főként nem a terhelt számára sokszor előnyösebb igazságszolgáltatási modellek alkalmazása. Ugyancsak a diszkriminációnak sokszor kitett társadalmi rétegekhez való pozitív hozzáállást jelképezi „A ’cigánybűnözés’ fogalmának értelmezhetetlenségéről” írt tanulmány, amely szerint nemcsak, hogy nem lehet kimutatni a roma elkövetők felülreprezentáltságát a bűnözésben, de az erre vonatkozó kutatásoknak is komoly (alkotmányos, sőt nemzetközi, Európai Unió stb.) korlátai vannak.

Az „Egy jogintézmény hányatott sorsa: az európai elfogatóparancs” c. tanulmány elsősorban azt vizsgálja, hogy mi lehet az oka az Unió harmadik pilléréhez tartozó jogintézmény gyakorlati alkalmazása során felmerülő problémáknak. Bárd Petra szerint ez nem magyarázható pusztán az EU-s országok büntető jogszabályainak eltéréseivel, annál inkább az európai elfogatóparancs megalkotásakor deklarált „kölcsönös bizalom elvének” hiányával. Mivel az alapjogi charta nem terjed ki a harmadik pillérre, így szerinte az sem alkalmas a hiányzó bizalom megteremtésére. Ez a bizalomhiány egyébként már az európai elfogatóparancs megalkotását követő alkotmányossági aggályok során megjelent, és a gyakorlati alkalmazás (illetőleg nem alkalmazás) során is egyre csak erősödött. A tagállamok

ugyanis a szerző szerint elismerik ugyan „az uniós jog elsőbbségének elvét belső nemzeti jogokkal szemben, de az alkotmányukkal szemben nem”. Ugyanez a gondolat, a kölcsönös bizalom kérdése vetődik fel „A prümi szerződés: csapdahelyzet” című tanulmányban, amely szerint a prümi szerződést aláíró hetek azzal, hogy megkerülték az uniós eljárási mechanizmust, éppen a kölcsönös elismerés alapjait támadták. Bárd Petra szerint ugyanis „a biztonság körüli vitákban (...) az európai dimenziót kell előtérbe helyezni a különutas megoldásokkal szemben”.

Bárd Petra mint oktató és mint kutató is rendkívüli eredményeket ért el, tehát megfelelő helyre kerül a díj. Petra, valamennyiünk nevében szívből gratulálók!